

Tekniska riktlinjer – Entreprenadmaskiner Lyft av tunga fordon med domkraft

Entreprenadmaskiner - Dumprar - Hamntruckar – lantbruksmaskiner, m.m.

Vägledningen bygger på riktlinjer utgivna av Däckbranchen Danmark och är anpassade för svenska förhållanden. För arbete i Sverige gäller Arbetsmiljölagen (1977:1160) samt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS). Arbetsgivaren ansvarar för att arbetet utförs i enlighet med gällande svensk lagstiftning och att erforderliga riskbedömningar genomförs och dokumenteras.

1. Generellt

Det är arbetsgivaren som har skyldighet och ansvar att:

- varje medarbetare utbildas och instrueras grundligt i alla relevanta arbetsmoment,
- säkerställa att medarbetaren känner till de säkerhets- och hälsokrav som gäller,
- se till att arbetet kan utföras på ett säkert och hälsomässigt korrekt sätt.

2. Tekniska hjälpmedel

Företaget ska ha tillgång till de tekniska hjälpmedel som krävs för att arbetet ska kunna utföras på ett säkert, hälsomässigt och fackmässigt korrekt sätt. Företaget har även skyldighet att ge tydliga instruktioner i hur utrustningen ska användas.

3. Allmänna säkerhetsanvisningar vid lyft av fordon.

Innan lyft med domkraft, luftkudde eller annan lyftutrustning ska följande gälla:

1. Fordonet ska säkras mot rullning.
2. Vid tvåaxlade fordon får endast en axel eller en sida lyftas åt gången.
3. Domkraften får endast placeras på säkert och stabilt underlag.
4. Domkraftens funktion är att lyfta fordonet – inte att hålla det kvar i upplyft läge.
5. Innan arbete utförs på fordonet ska lyftet säkras med pallbock eller annan lämplig säkring.

4. Lyftpunkter

Endast de lyftpunkter som anges av fordonstillverkaren får användas (se fordonets manual).

WARNING: Om fordonet lyfts på olämpliga punkter eller områden kan detta leda till olycka och orsaka allvarliga personskador samt betydande ekonomiska skador

5. Domkraft – hydraulisk och luft-hydraulisk

Domkraften ska uppfylla följande krav:

- a) Vara CE-märkt och lämpad för aktuell lyftuppgift.
- b) Ha lyftkapacitet som minst motsvarar fordonets axelbelastning.
- c) Vara anpassad till rätt insats- och lyfthöjd.
- d) Vara servad och funktionsduglig för att undvika oönskade händelser.

Exempel på luftdriven hydraulisk domkraft

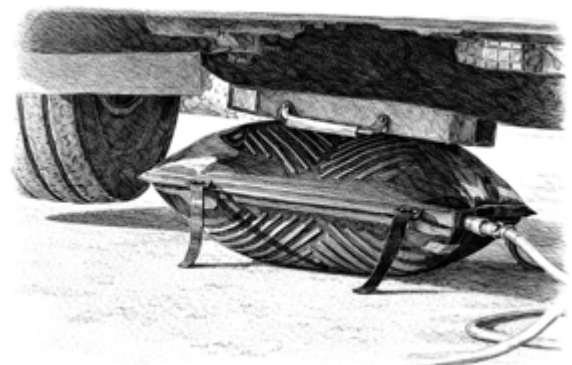
Förlängare får endast användas i den omfattning som tillverkaren tillåter (se tillverkarens manual).

6. Luftkudde

Luftkudde får användas där hydraulisk eller luft-hydraulisk domkraft inte kan placeras korrekt.

En luftkudde ska:

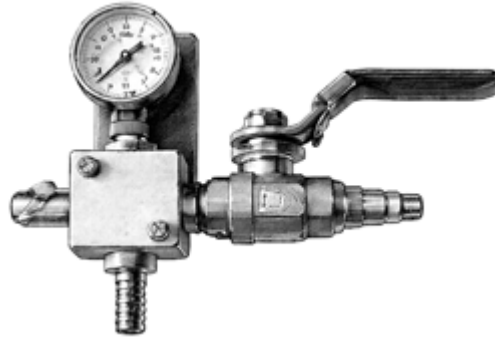
- a) vara CE-märkt,
- b) ha tillräcklig lyftkapacitet för uppgiften (minst motsvarande fordonets axelbelastning),
- c) vara fri från sprickor eller skador i gummit som kan påverka bärförmågan.

Exempel på luftkudde

Tillförselstrycket ska kunna regleras via en styrenhet och vara försett med en övertrycksventil som motsvarar domkraftens högsta tillåtna tryck.

En skyddande gummiplatta ska alltid användas mot eventuella vassa föremål.

Exempel på styrutrustning med övertrycks- (överbelastnings-) ventil

7. Underlag

- a) Underlaget ska alltid kontrolleras innan lyft.
- b) Lyft ska utföras på ett säkert, stabilt och plant underlag.
- c) Vid mjukt eller eftergivligt underlag ska stödplattor användas.

8. Pallning

Om domkraftens slaglängd inte räcker kan pallning användas.

Endast för ändamålet avsedda pallningselement och stabila stödplattor får användas, och dessa ska vara säkrade mot att glida isär.

Pallning kan användas istället för pallbock om placering av pallbock inte är möjlig.

9. Pallbock

Pallbock ska:

- a) vara lämpade för aktuellt fordon,
- b) vara CE-märkta,
- c) uppfylla krav på belastning,
- d) vara säkrade mot nedfall.

10. Justering och säkring av pallbock

Exempel 1 – spärrijusterat pallbock

Exempel 2 – gängjusterat pallbock: Om pallbocken har gängjustering ska låsmutter användas.

11. Personlig skyddsutrustning

Skyddshandskar ska alltid bäras vid hantering av däck och hjul.

12. Svenska regler och referenser

AFS 2023:1 – Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM): Gäller från 1 januari 2025. Kräver att arbetsgivaren undersöker, riskbedömer, åtgärdar och följer upp arbetsmiljön. Riskbedömningar ska alltid dokumenteras skriftligt. För EM-däckmontage innebär detta att en skriftlig riskbedömning krävs före arbetet påbörjas, särskilt vid mobilt arbete.

AFS 2017:3 och AFS 2023:11 – Trycksatta anordningar: AFS 2023:11 ingår i den nya regelstrukturen från 2025 och tydliggör kraven från AFS 2017:3. EM-däck på delbara fälgar med låsring klassas som högriskutrustning. Kräver riskbaserade kontrollintervall (ej fast 12-månaderscykel), upprättande av kontrollprogram samt dokumenterade inspektionsprotokoll.

Arbetsmiljölagen 6 kap. 7 § – Skyddsombudsstopp: Skyddsombud utses från fem anställda (praktisk huvudregel). Skyddsombudet har laglig rätt att omedelbart avbryta arbete som innebär omedelbar och allvarlig fara för liv eller hälsa, utan arbetsgivarens godkännande. Skyddsombudet ska involveras i riskbedömning och val av arbetsmetoder för däckmontage.

Dokumentationskrav

Enligt svensk arbetsmiljölagstiftning ska följande dokumenteras och hållas tillgängligt för skyddsombud och Arbetsmiljöverket:

Skriftlig riskbedömning för däckmonteringsarbete

- e) Montörens utbildning och kompetens
- f) Kontrollprogram och inspektionsprotokoll för trycksatt utrustning (splitfälgar, pumputrustning).
- g) Dokumentation av olyckor, tillbud och vidtagna åtgärder.

13. Källor och kontakt

Däckspecialisternas Riksförbund (DRF): www.drf.se, info@drf.se

Arbetsmiljöverket: www.av.se

AFS-föreskrifter: www.av.se/regler

STRO www.stro.se

Dækbranchen Danmark:

www.daekbranchen.dk

14. Bildmaterial och citering

Illustrationer

Samtliga illustrationer i detta dokument är publicerade under Creative Commons CC0 1.0 (Public Domain Dedication). Bildmaterialet får fritt kopieras, bearbetas och användas utan krav på källangivelse eller tillstånd. Licens: <https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/>

Dokumentet citeras som:

Däckspecialisternas Riksförbund (2026). Branschvägledning – Lyft av tunga fordon med domkraft DRF-EML-2026-A.

15. Relaterade dokument

Se även: Branschvägledning för Pumpning av däck +20 tum (DRF-EML 2026) respektive Av- och påmontering av däck till EM-däck (DRF-EMP 2026), samt branschstandard för Arbeta på väg (DRF-APV 2026): <https://www.drf.se/kunskapsbank>